

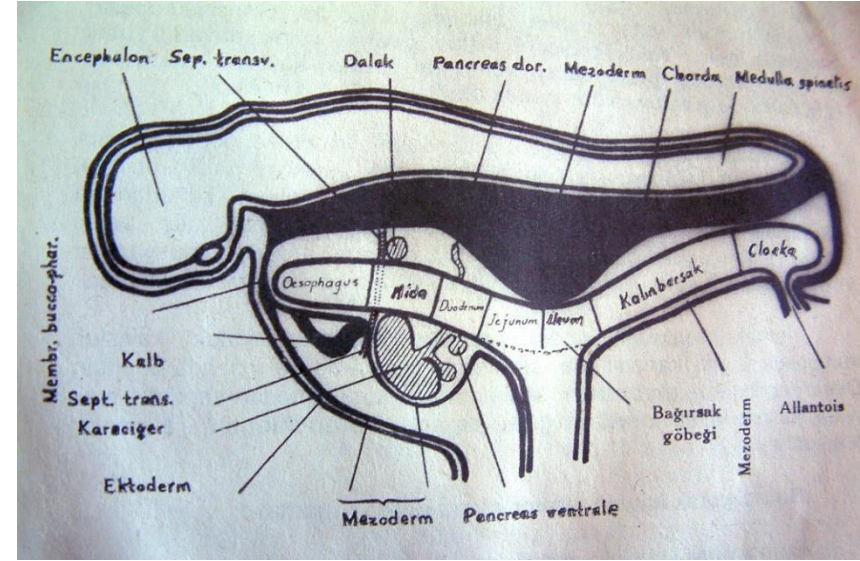
Ağız Boşluğu ile İlgili Organların Meydana Gelişİ

AĞIZ BOŞLUĞU İLE İLGİLİ ORGANLARIN MEYDANA GELİŞİ

Ağız boşluğu, ektoderm çöküntüsünden ibaret olan stomodeum'un genişlemesi ile meydana gelir. Bunun çok katlı epiteli, altındaki bağdoku (mezenşim) ile birlikte ağız mukozasını yapar.

A. Tükrük Bezlerinin Oluşması

Ağız mukozası epiteli bağdoku içerisine doğru birtakım evaginasyonlar yaparak tükrük bezlerini meydana getirir. Örtü epiteli olarak görev yapan ağız mukozası epiteli bu divertiküllerin uç kısmında, dip kısmında bez epiteline dönüşerek salgı yapmaya başlar.

B. Dilin Oluşması

Tükrük bezleri oluşurken ağız boşluğunun arka kısmının taban epitelinde öne doğru iki kabartı meydana gelir. İçten mezodermle desteklenmiş olan bu ektodermal kabartılar sonradan birbirleriyle kaynaşarak dilin gövde ve uç kısımlarını meydana getirirler. Dilin kök kısmı ise üçüncü bir kabartı halinde birinci yutak kavsinden gelişir. Dilin iç kısmındaki kaslar ve bağdoku mezenşimden gelişir.

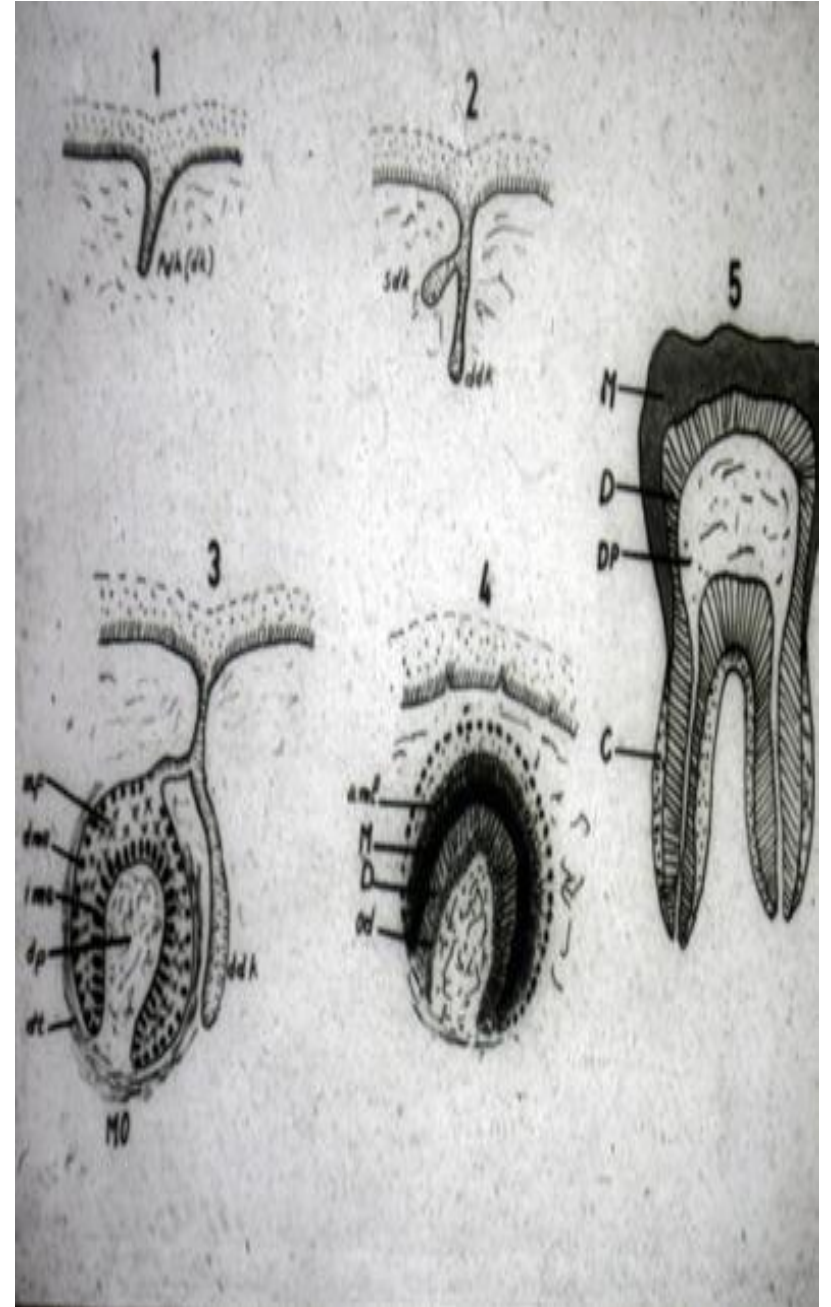
C. Dişlerin Oluşması:

Ağız boşluğu epiteli alt ve üst çene hizasında mezenşim dokusuna doğru **primer diş kabarcığı** denilen çöküntüler yapar. Sonradan dallanan bu kabarcığın derinliğine uzayan kısmı **daimi diş kabarcığını**, yana doğru uzayan dallanan kısmı ise **süt dişi kabarcığını** meydana getirir. Süt dişi kabarcığı genişleyerek balon şeklini alır.

Bu bölgedeki mezenşim epitel kabarcığına alttan basınç yaparak çökertir ve çan şeklini alan bu yapıya **mina organı** denir.

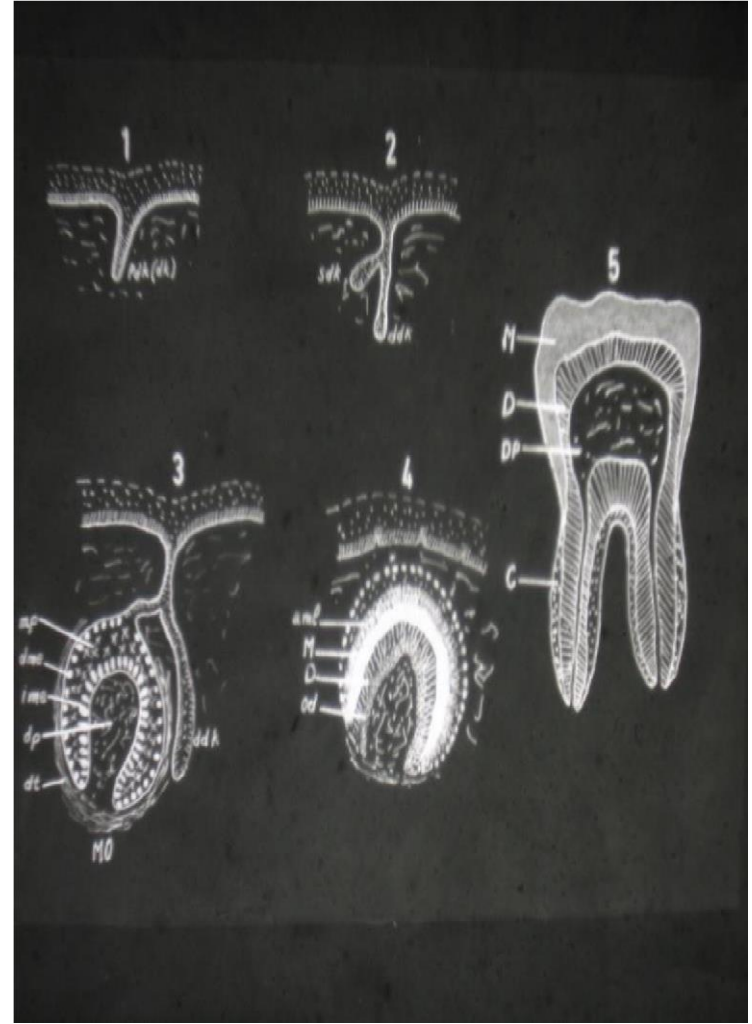
İnvagine olan kısım **diş papillası**, burayı dolduran mezenşim de **diş pulpası** adını alır. Mina organı dişi oluşturmak üzere **ameloblast** (iç mina epiteli), **mina pulpası** ve **diş mina epiteli** olmak üzere üç tabakaya ayrılır.

- **Ameloblast tabakası:** Mina organının diş papillasına bakan yüzünü örter; tek sıralı prizmatik hücrelerden (ameloblast hücrelerden) yapılmıştır. Bu hücrelerin salgısı kireçleşerek prizmalar şeklinde diş papillası yüzeyinde toplanır, bunlara **mina prizmaları** denir. Mina prizmaları şekillendikten sonra ameloblast tabakası yok olur.

- **Mina pulpası:** Yıldız şeklindeki epitel hücrelerinden oluşan bu katman mina prizmaları şekillendikten sonra hücreler beslenemediğinden ölür, kaybolur.
- **Dış mina epiteli:** Mina pulpasını dıştan saran ve kübik hücrelerden oluşan bu tabaka mina prizmalarının şekillenmesi ile kaybolur. Mina organının yerinde yalnızca mina prizmaları tabakası (**mına**) kalır.

Diş pulpasında mina organına bakan mezenşim hücreleri prizmatik şekil alıp **odontoblast** hücrelerine dönüşürler ve mina tabakası altında toplanan salgıları kireçleşerek **dentini** oluşturur. Mina organını saran ve diş torbacığı denilen mezenşimin diş papillasını alttan saran kısmı kemik dokuya dönüşerek cement tabakasını oluşturur. Mina organının ağız epitelile bağlantısı eriyerek kaybolur. Daimi dişlerde aynı şekilde gelişir.

D. Hipofiz'in Oluşması:

Hipofiz bezi **adenohipofiz** ve **nörohipofiz** olmak üzere iki kısımdan yapılmıştır. Adenohipofiz ağız boşluğu tavanındaki **Rathke kesesi** epitelinden (ektoderm) gelişir. Nörohipofiz ise diensefalon'un ventral duvarındaki **recessus hypophyseus**'tan meydana gelir.

